

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul III. — No. 41.

18 Octombrie, 1898.

EDUCAȚIUNEA NAȚIONALĂ

 un fapt mai presus de ori-ce îndoielă, că gradul de civilizație al unui popor se judecă după pulsul național ce bate în sufletul acelor ce compun masa obștească a indivizilor aceluiași popor, iar nu după ideile mai mult ori mai puțin cosmopolite ale unei pătri adăpată la școala umanitarismului, a unui umanitarism, care socotind că individul este același pe ori-ce parte a globului, cu aceleași drepturi, neglijează naționalitatea, care întrunește în sine tocmai suma aspirațiilor unor părți din omenire, cari au aceeași țintă, aceeași însuflețire și prin urmare *trebuie* să ducă în comun lupta pentru existență.

De n'ar fi astfel, atunci dezvoltarea istorică a diverselor popoare de pe glob, și mai ales din Europa, nu s'ar fi putut face în condițiunile, în care s'a săvârșit și fără acest puls național n'am fi avut azi națiuni ca Franța, Germania, Anglia, Italia, Suedia și România, formate tocmai prin comunitatea de aspirații naționale ce popoarele lor au avut.

Și chiar probele pe cari le-ar putea invoca unii umanitariști întru sprijinirea ideii de cosmopolitism, pentru noi sunt dovezi că acolo, unde o chestie ar preocupa opinia publică în interesul dreptății și al justiției, ea n'ar fi produsul decât al pulsului național al aceluiași popor.

Ce alt poate fi în Franța afacerea Dreyfus, decât manifestația unui sentiment național ajuns la apogeu?

Să zicem că motive de un interes intim național a silit justiția militară francesă să condamne la deportare pe acest căpitan, dar că cu aceasta s'a comis un act inuman. Când însă întreg poporul se agită de cât-va timp în această chestie și când agitația interesează toată lumea, nu e acesta un semn de vitalitate al poporului frances? Nu se dovedește că o educație națională a oțelit spiritul și caracterul acestui popor în cît îl face solidar cu toate actele cari privesc națiunea francesă?

Dar să discutăm lucrul ce privește alt popor. Să luăm Germania de pildă. După ce judecă toată lumea progresul și civilizația la care a ajuns acest popor? Negreșit după mai multe manifestări, cari au avut de scop a face din această națiune ceea-ce este azi.

Dar cari sunt acele manifestări? Aceea ce numim *imperiul german*, nu e fructul unei întâmplări, ci al unor eforturi continue și de o durată de mai multe decenii; e opera unei comunități de aspirațiuni cimentată prin o acțiune generală a poporului educat în sens național.

În al doilea rând și ca efecte ale acestei unități vin apoi toate manifestările acestui popor și în toate direcțiunile. Ast-

fel în în știință, în artă, în litere, în industrie și comerț, marca distinctivă a acestui neam se vede imprimată cu trăinicia ce o dă lupta unei națiuni ajunsă la cea mai mare maturitate de simț patriotic, la cel mai înalt grad de educațiune națională.

Germanul — spirit practic, prevăzător și patriotic — știe să distingă bine între datoriile sale ca individ și între sarcinile ce i le impune caracterul de cetățean. De aceea în toate mișcările lor vedem pe individ recunoscând necesitatea de a se supune legilor statului ce-l ocrotește și de a ajuta la înflorirea instituțiilor naționale, iar inițiativa privată concurându-se cu statul în a cerea noi mijloace de cultură națională.

Trecând mai departe cu analiza, un alt popor ne surprinde cu puternicul său de simț de conservare, provenit dintr'un mare amor de sine, e poporul maghiar.

Ori-cît ar fi de excesive măsurile ce ia în contra celor ce-i dispută hegemonia; ori-cît de șoviniste ar fi proiectele sale prin care caută a se arăta Europei și lumii întregi ca popor cu aspirațiuni mari, totuși e un fapt mai presus de ori-ce îndoială anume că la acest popor educația națională face pași uriași.

De n'ar fi astfel, atunci n'ar fi putut ajunge să precumpănească cu politica sa viitorul monarhiei habsburgice.

Maghiarii știu ce au fost înainte de 1848. De atunci încă ei au prevăzut, cu simțul lor egoist, că una din condițiile de căpetenie pentru ca un popor mic să-și conserve ființa, e o educațiune curată națională și de aceea n'au cruțat nimic, nici o jertfă nu li s'a părut prea mare, spre a-și creia instituțiuni, cari ori-cît ar fi de inferioare, au însă meritul că sunt naționale, sunt ungurești.

Nimic n'au făcut, care să nu poarte pecetia aspirațiunilor viitoare ale neamului lor. Și pe cînd alte popoare n'au ridicat un semn de amintire în onoarea celor ce le-au

dat ființa eternă, Ungurii n'au neglijat de a ridica monument primului lor duce. Toate actele lor în ce privește dezvoltarea poporului maghiar, unite cu măsurile preventive în contra celor ce-i amenință, sunt de natură a da de gîndit ori-cui și a vedea într'însul semnul unei culturi — fie și superficială — dar cel puțin națională.

Așa se explică în cele din urmă și agitațiile poporului frances, care nulasă ocaziune de a se manifesta în ori-ce împrejurare, care la noi spre exemplu, ar fi și trecută cu vederea; interesarea poporului german de toți oamenii săi mari, de toate instituțiile sale; șovinismul maghiar către tot ce nu poartă semnul rasei arpadice.

Judecînd chestia din aceste puncte de vederi, ajungem încet încet la definițiunea pe care trebuie să o dăm unei educațiuni naționale.

O cultură în acest sens, este suma tuturor actelor pe care un popor trebuie să le îndeplinească, spre a-și manifesta existența și a și-o asigura într'un viitor cît mai depărtat.

Această definițiunea dată, e timpul să ne întrebăm :

Noi Români, întru cît contribuim prin actele noastre, să arătăm că am ajuns prin experiență și instrucțiune să căpătăm noțiune despre o adevărată cultură națională?

Prin ce am dovedit că în vinele și arterele noastre bate un puls național și prin ce am ajutat și ajutăm ideile mari?

Aceste două întrebări sunt foarte importante și de aceea ne vom sili să le răspundem franc, categoric și fără a ascunde lumina sub obroc.

* * *

Cu o rămășiță de vitejie a soldaților noștri, vitejie moștenită în singe de la strămoși iar nu dobîndită prin cult național, am răușit după aproape două veacuri să ne recăpătăm vechea independență și în urmă regalitatea, două acte mari, cari cer

sacrificii spre a fi susținute cu demnitate.

Dar ne-au costat scump de tot: Pe lângă Bucovina, care dela 1777 numai poartă semnul vieții românești și e menită cu timpul să fie înghițită de ruteni războiul independenței ne-a despărțit pentru tot-d'a-una de Basarabia, pe lângă jertfele de sînge ce ne-a cerut și i-am dat cu prisos; căci Românii în războiul trecut au dovedit cel puțin, dacă nu alt-ceva, dar că *șliu să moară*.

Războiul acesta — din nenorocire — se pare ca a aflat cheia unde residă paladiul naționalității noastre, care ne-a făcut să înfruntăm cu bărbăție hoardele de barbari și de aceea datoria noastră e să priveghiem cu atît mai mult, pentru ca să nu rămînem descoperiți de jur împrejur, ci *să conservăm măcar singura pavăză* ce ne-a mai rămas spre a nu fi expuși în urmă să primim direct loviturile, pe cari pînă azi le-am primit prin mijlocirea fraților din cele-alte părți.

Moștenirea de vitejie aflată în singele nostru și rămasă dela străbuni, pe zi ce merge se pierde și numai prin o cultură națională se pote reîmprospăta.

De altă parte mijloacele noastre de luptă în contra celor ce atentează la demnitatea noastră națională, trebuie să fie suficiente spre a oțeli în tot-d'a-una pe cei ce sunt în situația geografică de a suferi ei cei dintîi ori-ce încercări de desnaționalizare.

Cu lauda și slava strămoșească destul s'au fălit predecesorii noștri; e timpul să agonisim și noi un patrimoniu cu care să se laude urmașii noștri.

Dar un patrimoniu atît de scump nu se dobîndește decît prin educațiune curată, națională, sinceră, neîmpiedicată în mersul ei de vederile unilaterale ale lui X ori Y; o educațiune cu care și prin care în mersul nostru să nu ne agite persoanele, ci ideia; o cultură aleasă și condusă cu așa chip, ca să înțelegem o dată, că siguranța

statului român și a neamului nostru nu stă în sine însuși, cît se sprijină pe forța de rezistență a avant-gardei de peste hotare care e menită să primească pentru noi loviturile tuturor, lovituri ce caută să se repercurteze asupra noastră.

Și cît timp această avant-gardă a putut suferi — ca o nicovană dură — ori ce lovitură, nouă nu ne-a păsat.

Dar cine ne va putea garanta viitorul?

Stînca de granit cît e de tare, tot se găurește de picătura de apă. Ce poate face în cele din urmă un popor, care nu mai are nimic de sperat nici chiar dela frații săi? . . .

Negreșit va sucomba și atunci nu vom mai avea pavăză.

Înțelege-vom oare aceasta? . . .

Chacl.

NOUI INFAMII UNGUREȘTI

Maghiarii s'au apucat acum să pună la cale o adevărată razzia în contra tinerimei române dela Universitățile lor.

Dăm în cele următoare cite-va părți din corespondențele speciale pe care le-a primit «Tribuna» în această chestie.

CEL MAI NOU „COMLOT“

Cluj, 23 Oct. 1898.

De ce e vorba? De un nou complot de o mișească trădare a patriei maghiare. Da, tinerimea universitară valahă începe să injure nația maghiară și instituțiunile maghiare; a intrat în corespondență cu cluburile secrete din streinătate, mai virtos cu cel dela Paris și Bruxella; pentru a plănuși și a lucra un Memorand, care să fie adresat parlamentarilor din streinătate. Iată o muncă tainică de sobol, acțiune sistematică cu scopul de a submina bunul nume și creditul nației cavalești; cu scopul de a da la moment binevenit lovitura de moarte eghemoniei maghiare și integrității statului millenar.

De ce surideți ironic? Nu credeți? Dar despre acestea am dovezi negru pe alb—

este presa maghiară!... Și surisul vostru nu încetează? Credeți, că presa maghiară mine? Nu, de o mie de ori nu! Ea ilustrează acțiunea infamă a tinerimei cu casuri de senzație și demne de toată credința. Da, o mișcare febrilă se observă, mai virtos la Oradea și Cluj. Tinerii valahi, cari se adapă la cultura maghiară, drept recunoștință, știți ce fac? Ei vorbesc *românește* fără jenare, noaptea, ba și ziua la ameazi, în cafenele, pe strade, ba și în salele universității!! Ce cutezanță, ce infamie! Dar toate acestea nu sunt de ajuns, ei merg mai departe în cutezanța lor. Ei aranjează și câte o seară de cunoștință. Dar cum? — *izolați*, strict izolați. Nu invită la aceea nici parlamentul maghiar, nici jandarmeria, nici măcar pe colegii «cavaleri».

Iar ținta «trădătorilor» la aceste conveniri este pînă la sînge revoltătoare. Ei se presentă în haine moderne, aproape toți festiv, în negru și cu cravate albe. Sunt invitați și bătrînii, evident pentru că fiind *mintea și inima* la un loc, cu atît mai ușor se poate săvîrși atentatul. Deodată alarma sună. Este sunetul paharelor atinse. De spaima «sălbaticilor» chelnerii se ivesc, serviciul începe. Și ce credeți, se servește numai tocană românească cu mămăligă și mai românească? Nu! Sosesc pe rînd fripturi alese: vițel, puiu, gîscă și altele; abia ici-colo câte o tocană, și aceea fără mămăligă, auzi fără mămăligă. Apă ca 'n palmă; numai bere și vin. Și ce vin? Vin «risling» și roșu (*bika-vér!*) (*sînge de taur*).

De ce chiar sînge de taur? Evident, ca să capete și să devină puternici. Unde's jandarmii? Dar încă ceva. Un junîșan mai sălbatic a cerut un «székely-gulyás». Privirile tuturor erau ațintite la această mîncare. Se vedea, că se așteaptă un act solemn. Gulyás-ul începe a fi consumat, însoțite fiind această scenă de rîsete și observațiile batjocoritoare ale conmesenilor. Infamie! Se știe, că «székely-gulyás» e mîncare săcuiască; Săcuiul nu-'i altceva decît Maghiar, ergo hohotele sunt insultătoare la adresa națiunii maghiare; iar consumarea «gulyás-ului e o provocare directă, e întocmai ca și cînd ar fi mîncat un Maghiar! Asta e prea mult, o insultă atît de provocătoare, o agitație atît de fățișe nu se mai poate răbda! Unde's procurorii?

Să alege și președinte. Știți cine? Un director al unei bănci românești, deci un daco-român! Și acest daco-român în vorbirea sa 'și-a desvoltat principiile sale federaliste și daco-române. Da, a vorbit cum s'ar putea întemeia societate de diletanți. Aceast om vrea teatru român, deci al e aderent al culturii românești și inamic celei maghiare. Fiind inamicul culturii e inamic și al instituțiilor maghiare și al eghemoniei maghiare, deci și al statului, ergo: Podoabă vorbind despre diletanți vrea federalizarea Ungariei, iar ajuns odată acest scop numai un pas e pînă la realizarea unei Daco-României, ergo: d-l director vrea o Daco-Românie:

Iată unde am ajuns sub eghemonia maghiară. O cină comună și ridicarea cîtor-va toaste provoacă furia presei maghiare, provoacă atențiunea ministerului președinte și a celui de culte asupra tinerimei române, iar autoritățile universitare s'au pus în mișcare, pornesc cercetare disciplinară, iar procurorii sunt în pregătire să arunce în temniță cîți-va trădători.

Urzitorul acestor «comploturi» și «revoluții» — în variate ediții — este guvernul maghiar. Se vede, că astfel de vesti sunt în interesul vieții sale zdruncinate. De astădată a fost rafinat Bánffy — Ieszenszky, căci au dat alarma în «Egyetértés». Dar se știe prietenia și alianța ocultă a lui Kossuth cu guvernul, care pe drept s'ar putea numi «kossuthist-liberal».

Scopul guvernului prin înscenarea «comploturilor» este învederat:

Intîiu: Ca prin astfel de informațiuni să seducă coroana și astfel să-și poată justifica politica de opresiune față de noi.

A doua: Ca să facă presiune asupra opoziției maghiare, crezînd a o putea aduce astfel la tăcere și la abstarea dela obstrucție.

A treia: Ca provocînd prin astfel de alarme acțiunea procurorilor, a autorităților universitare, eventual și a jandarmilor să terorizeze pe Valahi, ca aceștia să nu cuteze nici a răsufli.

Opoziția maghiară nu vede cursa guvernului și așa de regulă cade în ea. Dar acompaniază alarma și din motivul, că șovinismul ei este prea orb, nu mai puțin

intoleranța și ura față de tot ce nu e maghiar.

Reese clar din toate acestea, că nu pe baze solide și naturale e edificat statul «național» de azi, căci altcum nu ar putea periclita existența lui cele două cini comune și 2—3 toaste.

Care este deci datorința noastră și a celorlalte naționalități? — Este: a zidi edificiul comun din nou, *din fundament*, ca să fie puternic și mîndru, ca astfel să nu mai poată fi expus la dărîmare cum îl atinge cel mai lin vînt.

OUĂ CLOCITE ȘI IMNUL MAGHIAR

Oradea-Mare 22 Oct. n.

Din nou ne-am convins, că suntem în țara ungurească!

Sunt abia 5 ani, de cînd nația noastră mult maltratată a fost părtaşă de insulte și epitete scoase din staulul necurăteniei, pe cînd pe stradele acestei «mici Palestine» răsunau blăstămurile, înjurăturile, — cari numai din gurile păcătoase pot eși — și acum epitetele de «*vad, piszkos, moeskos, boeskoros oláhoc*» iarăși aũ infectat aerul. Presemnele vandalismului din nou se vedesc. «*Le a büdös oláhokkal, nyomorült mósok, menjetek Oláhországba!*» (1)—glăsuiau bieții Maghiari perciunați și dădeau după noi românii cu pietre, ouă clocite...

E vorba de juriștii unguri și de șegîrții neculți!

Început-au gurile scîrboase să ne insulte și să ne boteze de «trădători de patrie, vînzători de țară», — ei Ungurii, presa maghiară. Și pentru-ce? Pentru-că am cutezat să ne afirmăm în mod solemn de Români!...

Păcat de moarte între văile și munții Carpaților!!!

Dar fie! Ei ne-au provocat. Luptă s'a început. Izolarea între Români și maghiari e mai perfectă. De vorbă numai stăm cu ei! Nici nu merită!

Nu ne-a surprins purtarea lor. Am fost pregătiți la așa ceva.

Simbătă către trei ore s'au adunat mulțime mare de «patrioți» la porțile Academiei. Era terminul cercetării disciplinare contra mult iubitelui nostru coleg Lucian

(1) Jos cu Valahii puturoși; Moșilor nemernici, cărați-vă în Valahia!

Boleaș. Și cînd l'am petrecut pînă la ușa lăcrămi de bucurie ne-au umplut ochii.. Reîntorcîndu-ne firește am fost huiduiți cu niște epitete ornante, de cari numai în codul manierelor ungurești se pot afla, sub toată durata cercetării numai înjurături și batjocuri se puteau auzi din gurile ne-spălate ale colegilor (?) jidano-maghiari—și șegărților neculți, — firește la adresa națiunii române. Nici că le-am băgat în seamă.

Dar văzînd, că mai toți indivizii suspecți se adună înaintea palatului drepturilor, am făcut dispozițiile necesare, pentru-ca să stîmpărăm simțămintele turbate ale Jidovașilor. Și au venit 7 panduri, ca să asiste. A fost de față firește și Sas Ede care a fost unul dintre anteluptătorii vandalismului dela 1893. Acum însă nu i-a succes a mai aranja vandalisme.

După sfîrșitul investigației pe iubitul nostru prieten-coleg Boleaș, l'am primit cu însufletire, îmbrățișîndu-l cu învăpăiata căldură a inimii. Colegul Novacovici l-a luat de braț și cînd au plecat s'au pornit urletele și ploaia de ouă, care însă n'a făcut pagubă, — decît în ouă.

După atîta ispravă și-au descoperit capetele și au început a cînta «Hazádnak rendületlenül etc.»

Așa s'a sfîrșit «hazafiaság»-ul pe ziua de astăzi.

Ce va fi cu «trădarea» — noastră? vom vedea.

Rtoll.

FOIȚA «LIGII ROMÂNE»

ICOANE DIN CALATORIE

Sunt puțini aceia cărora le place să facă excursiuni singuri. Celor mai mulți le este urît de propria lor persoană și simt un fel de groază să se afle față în față cu natura. Sufletul lor este prea gol pentru ca să însuflețească ceea-ce văd, vieța lor s'a strecurat prea monoton pentru ca să cetească în stîncile

munților și apa izvoarelor o pagină din trecutul lor. Pentru asemenea oameni natura rămâne mută și ori-ce lucru pe care-l văd, li se pare că trădează sărăcia simțurilor lor. Numai cine și-a deschis sufletul la toate impresiunile ce i s'au oferit, numai acela poate gusta cu voluptate din plăcerile singurătății. El și-a creat o lume a lui pe care o poartă cum își poartă melcul casa în spate, și ori unde ar fi, se simte fericit dacă poate privi natura, fără să fie turburat de alții.

Cu toate acestea și excursiunile făcute în tovărășie cu mai mulți sunt de adeseori foarte interesante. De aceasta m'am convins cu deosebire acum cîți-va ani cînd mă aflam în Elveția franceză. Eram la Col de Balme împreună cu mai mulți Englezi și Nemți. Din vârful muntelui ce se ridică în fața lui Mont Blanc, admirau apusul soarelui. O lumină, ce-și schimba pe fiecare minut colorile, scâldea fruntea acestui măreț uriaș al Alpilor. Soarele dispăruse după șirurile de munți, și razele lui legau printr'o punte de aur virfurile acoperite de zăpadă. Priviam dus pe gînduri la acest tablou pe care numai în vis și-l poate închipui cine-va, cînd simții de odată un miros de băcănie împrejurul meu. Aruncaiu o privire și zării un tablou de un realism care ar satisface imaginațiunea celui mai lacom gastronom. Unul din Englesi, pe capul căruia răsărise o lună înconjurată de cîte-va fire de păr ce păreau razele ei, gusta cu o plăcere nespusă dintr'un salam roșu și unsuros ca și fața lui. Lîngă el o Nemțoaică, ce lăsa să i se vadă un picior lat ca un ghedem, se delecta mușcînd cu economie dintr'o sardină din care curgea untul-de lemn. Bărbatul ei, care isprăvise de mîncat, aștepta efectul prafului de tabac pe care-l trăsese pe nas. Un alt Engles, mai tînăr, cu cascheta dată pe ceafă, înghiția la mici intervale dintr'o stic'ă de cognac, ținînd cu o mînă ochelarii pe care-i

purta poate din predilecțiunea de a se uita prin sticlă. Singur un student din Heidelberg privia cu mirare la peisajul ce se desfășura în jurul nostru. Ne am uitat unul la altul, și părea că amîndoi făceam aceeași reflecțiune, gîndindu-ne cît de curioasă este firea omenească și cît de mult ne deosebim unii de alții. Pentru unii efectul unui peisaj se manifestează printr'o mai activă secrețiune a sucului gastric; pe alții natura i îmbată într'atît în cît îi face să uite pentru moment vieța pe care suntem siliți s'o ducem cu toții. Mi-am pus de atunci în gînd să scriu o carte asupra omului față cu natura, în care să adun mai multe asemenea contraste pe care le-am văzut în călătoriile mele.

Aflîndu-mă vara trecută la Wartenstein, lîngă Ragaz, îmi propusesem să adaug un nou capitol la cartea mea. Proectasem o excursiune spre Grave Hösner și voiam să-mi procur spectacolul de a vedea dacă cei cu care petreceam la *tabla d'hôte* erau tot atît de simțitori la plăcerile estetice ca și la ale stomacului. Acesta este, mi se pare, un mijloc din cele mai bune pentru a cunoaște lumea cu care ai de a face. Toate încercările mele însă de a găsi tovarăși de drum au rămas zadarnice. Două dame din Frankfurt, mama și fata, au refuzat să ia parte la excursiunea mea.

Mama mi-a spus că preferă excursiunile în trăsură. Pe fată nu putea s'o lase singură: trebuia s'o păzească. Fata trebuia să păzească, la rîndul ei, pe guvernantă, și guvernanta pe cei doi copii ai ei, a căror educațiune sentimentală îi era încredințată. M'am adresat atunci la o tînără domnișoară din Viena, un fel de ființă cosmopolită în care sîngele românesc se amestecase cu sine nemțesc și sîrbesc. Ea era însoțită de mama ei, o femeie între 45 și 50 de ani, bine conservată încă și în ochii căreia cetiam numeroasele cuceriri pe care trebuie să le fi făcut în tinerețe. Nici aici însă-

propunerea mea nu a fost primită. Acest răspuns m'a surprins, pentru că tinăra domnișoară mi se părea mai desghetată și avea oare-cari apucături bărbătești care mi dadeau speranța că va consimți să se sue pînă la 2500 de metri. Un baston, pe care îl purta vecinic cu ea, mă făcuse să cred că era iubitoare de excursiuni. Mai pe urmă însă m'am convins că bastonul era numai un decor de cochetărie, un fel de undiță în care să prindă vre'un doritor de lucruri excentrice și de aventuri. Tinăra domnișoară ar fi primit de sigur propunerea mea, dacă ar fi putut găsi la Grave Hörner candidați de înșurătoare, în loc de stînci și brazi. M'am gîndit atuncia cit de iubitoare de excursiuni ar fi domnișoarele, dacă în loc de brazi ar crește pe munți regimente întregi de bărbați. După vinătorile matrimoniale din balurile de iarnă, le-am vedea îndreptindu-se vara spre locurile unde un nou Baedeker le-ar spune că se află cea mai bogată vegetațiune de bărbați. Ce curios ar fi atunci spectacolul munților și cum ar dispărea și de aici puțina poesie cită ne-a mai rămas!

(Va urma).

Ovidiu Densușanu.

DOUĂ INTEPELAȚIUNI

(CAMERA DIN VIENA).

În ședința dela 20 Octombrie n. a camerei imperiale din Viena, înainte de ordinea zilei, d-l dr. George Popovici, a adresat două interpelețiuni, una către ministrul de justiție cu privire la *confiscarea «Patriei»*, alta către ministrul president în privința *alegerilor din Bucovina*.

Interpelețiunea cu privire la confiscarea «Patriei» este următoarea:

Numerii 177 și 178 din 25 și 28 Sept. 1898 ai ziarului «Patria», care apare la

Cernăuți, au fost confiscate de procuratura de stat, din cauza dărilor de seamă pe deplin adevărate despre ingerințele și violările de drept comise de organele guvernului cu ocaziunea alegerilor. Deși pare a fi în Bucovina maximă de guvernament a confisca în timpul campaniei electorale toate comunicatele publice din partea Românilor pînă chiar și obicinuitele manifeste electorale — totuși au produs aceste confiscări cu privire la articolii suprimați deosebită senzațiune, mai ales, că comunicate analoge au apărut și în alte jurnale, fără de a fi fost dificultate din partea procuraturii.

Subsemnații întreabă deci din acest incident pe Esc. Sa. d-l ministru de justiție:

Este dispus a da ordin procuraturii de stat din Cernăuți să *apere libertatea de presă*, sau dacă nu, cel puțin să *nu măsoare cu măsuri deosebite la confiscarea jurnalelor românești?*

Viena 20 Octombrie 1898.

Dr. George Popovici și soții.

Interpelețiunea cu privire la alegeri este următoarea:

Legea electorală pentru Bucovina prevede în § 38, ca alegătorii să-și dea voturile conform liberei lor convingeri, fără considerante secundare egoiste pentru binele public. după cea mai bună știință și cunoștință a lor. Legea mai dispune, ca organele administrațiunii politice să asigure alegătorilor afirmarea liberei lor convingeri.

În loc de-a satisface acestei dorințe, au căutat tocmai organele guvernului țării Bucovină să împedice în decursul alegerilor trecute, cu toate mijloacele, libera afirmare a convingerii alegătorilor.

Mai ales căpitani districtuali Barleon și Duzinkiewicz, precum și comisarii Zierhoffer și Matuszewski au falsificat la alegerea electorilor, cu toate practicile posibile voința alegătorilor, iar la alegerea de deputat au adunat voturi pentru candidatul decretat de guvernul țării prin dispozițiuni agitatorice, promisiuni și amenințări de tot soiul.

Nu poate rămînea fără amintire, că presa din localitate, fără excepțiune, vorbește despre o ingerență intensivă a consilierului

guv. Pompe și secretarului presidial, căpitan districtual Würfel.

Atitudinea aceasta a organelor guvernului se probează prin o întreagă serie de fapte concrete, ale căror detalii au fost enumerate și publice dovedite în N-rii 177 și 178 ai «Patriei», care apare la Cernăuți. Toate foile Bucovinene, fără deosebire de nuanță de partid, constatăză unisonă ingerențele ilicite electorale (cf. d. c. Nr. 229/98 a «Buk. Nachrichten» și Nr. 744 a «Buk. Post») și în întreaga țară dominează o singură apreciere, că alegerile trecute au fost o simplă farsă. Dacă mai eate necesară în privința aceasta o probă, apoi este suficient faptul, că la Zastawna și Cernăuți s'au ales la ordinul căpitanilor districtuali, bărbați pe cari alegătorii nici dapă nume nu i-au cunoscut.

După ce atitudinea aceasta a organelor guvernului constituă o flagrantă depășire a legii și o călcare a jurământului oficial și este apta a nimici cu desăvârșire morala publică, care și de altfel este greu compromisă prin ingerențele electorale tradiționale, adresează subsemnații întrebarea:

1) Are Esc. Sa cunoștință despre ingerențele amintite ?

2) Cum se pot aceste justifica ?

3) Cum crede Esc. Sa să procedă contra numiților funcționari, cari și-au uitat de dorință, ca să dea satisfacțiune sentimentului de drept ofensat și să împedecă pentru viitor repețirea astorfel de violări de drpt și depășiri de lege ?

Viena, 20 Octombree 1898.

Dr. George Popovici și soții.

Afara de d-l dr. *Popovici* sunt sem-nate interpelațiuni de d-nii dr. *I. Turcan*, dr. *Kronawetter* și deputații italieni.

Deputatul George br. *Wassileo* este absent din Viena.

Salariile preoțești în Bucovina

În ședința dela 18 Octombree n. a camerei deputaților din Viena, d-nii dr. *Ioan Turcan*, dr. *George Popovici* și soții au înaintat de ur-

gență o propunere în chestiunea salariilor clerului român gr. or. din Bucovina, care pînă acum a fost des. considerat și lipsit de cele necesare. În privința ameliorării sortii clerului român bucovinean, s'a fost făcut un proiect de către Consistorul metropolitan deja în 1897 și fu prezentat în formă de petițiune Majestății Sale monarhului. Propunerea numiților deputați cere, că acest proiect să fie propus de guvern spre primire, iar pentru cazul, că isvoarele fondului religionar gr. or. din Bucovina nu dispun deocamdată de suma necesară de 118.780 fl., să se acopere, eventual să se anticipeze din visteria Statului.

Înfrățire româno-slovacă

Organul național Slovac *Narodnie Noviny* publică următoarea scrisoare din *Cluj*.

Șimbăta trecută tinerimea universitară română de aici a ținut așa zisa seară de cunoștință, precum o aranjează în fiecare an la începutul anului școlar. Serata de ăst an are și pentru noi Slovacia însemnătate; fiind-că am fost invitați și noi studenții slovaci; durere numai, că suntem puțini, foarte puțini, în total doi. Decît nu ne-a descurajat numărul mic, ci cu atît mai mult ni-am dat silința a ne arăta vrednici de dragostea arătată.

«Am intrat într'un cerc adevărat frățesc prietenesc, căci am fost primiți cu brațele deschise: ba am fost mișcați de proveniența și dragostea fraților Români. Pot zice, că societatea era imosantă: numai studențime singură la o sută de inși; adăogînd încă inteligența română de ambele sexe, societatea număra pînă la 200 persoane.

«După intrarea în sală, presidentul reuniunii studențești ne-a prezentat întregii societăți, care se repezi în jurul nostru din toate părțile, bineventîndu-ne cu cuvinte frățești. Insufleșiți de ospitalitatea și frățietatea arătată, am cîntat al nostru «*Hej Slováci!*» care fu primit cu aplause furtunoase; apoi urma imnul național românesc «*Deșteaptă-te Române!*» După aceea un lung șir de salutări și bineventări în limbile română și latină, în care se reoglindea expresiunea dragostei sincere.

•Între alții a vorbit și d-l avocat dr

Isac, cunoscut Slovacilor încă din procesul Memorandului. La toate aceste toasturi am răspuns și eu, și anume în limba slovacă de oare-ce așa era cererea generală; do-reau adică să audă graiul slovacesc, deși nu înțelegeau nici un cuvânt. Am mulțumit pe scurt în numele părinților noștri pentru primirea frățească, exprimând totdeodată și părerea de rău, că atât de puțini suntem aici alăturați cu tinerimea română; am pus însă greutate asupra împrejurării, că nu numărul hotărăște, ci statornicia, energia și iubirea neștrămutată de neam. Am arătat dorința, ca să putem binevenți și noi cât se poate mai curînd la noi în țara slovacă, pe frații Români, asigurîndu-i, că primirea din partea noastră n'ar fi mai puțin sinceră și cordială decît aceasta, de care am fost noi părtași. Am ridicat paharul pentru alianța frățească între Români și Slovaci. Manifestațiunile de simpatie nu mai sfîrșiau; în mijlocul convorbirilor prietenești și al cîntării am rămas împreună pînă tîrziu noaptea.

«A doua zi am căpătat invitare din partea casinei române; comitetul ei a hotărît a abona, de hatîrul nostru, și un ziar slovac, ori-care am voi. Adînc mișcat prin aceste dovezi de simpatii adevărate, nu putem să ne reținem a împărtăși toate aceste lucruri și publicului nostru mai mare, în conștiința, că ele privesc pe toți Slovacii, la cari de sigur ele vor deștepta asemenea simțăminte.

«Noi ne vom da silința a deveni vrednici de această amabilă cordialitate și încredere a prietenilor Români».

SUBMINAREA MAGHIARISMULUI

Cetăm în *Tribuna*: În *Temisoara* s'au întîmplat zilele acestea unele lucruri foarte caracteristice pentru timpul în care trăim, semnificative pentru marele pseudo-progres moral și material al mult cercatei noastre patrii.

Iudaismul se întărește tot mai tare, slăbește pe Români în cele materiale, — sugerează puterea vitală a țaranului ungar, slovac, sârb, rețean și român, — nimicînd existența aristocrației maghiare.

Eată ce s'a întîmplat ieri alaltăieri în capitala Bănatului, în *Temisoara*:

Unguri pe aici, ca și în tot Bănatul, nu se prea află; — ori dacă și dai de ei, îi găsești numai ca oficanți ai statului, ca cociși, ca servitori și ca — dame de noapte. Puținii aristocrați adevărați un-guri (căci Karátsonyii, Danielii, Capdeboii, etc. sunt Armeni, ear nu *Unguri*; — Cse-

konics, Csernovics, Nicolici, și. a. sunt sârbi) — zic *pușini adevărații nemeși ungurești* din Bănat, — aceia trag demoarte în cele materiale, — sunt încărcăți de datorii, — au devenit adevărați sclavi ai mamonului jidovesc, precum trebuie să devină la noi toți aceia, cărora: *le trebuie mult — dar cari nu lucrează nimic!*

Contele Aladár de Desseffy (un neam al actualului episcop romano-catolic din *Temisoara*) avea o casă elegantă în cea mai frumoasă piață a cetății *Temisoara*, în «piața de paradă», piața principelui «Eugen de Savoia», — și această casă (*palatul Desseffy*) s'a vîndut înainte de puține zile cu 100.000 fl. și cumpărătorul a fost *Max Weisz, Jidov*, carele înainte cu 20 de ani umbla încă tot zdrențuros și mă îmbia pe mine să-i cumpăr lemne.

O altă casă nemeșască-ungurească, tot din cetatea *Temisoarei*, situată în piața cea mare (a lui *Losonczy*), în apropiere de ambele biserici catedrale rom.-cat., și sârb.-ort., — casa nobililor de *Zemplényi*, — s'a vîndut cu prețul bagatel de 60.000 fl. și cumpărătorul a fost: jupînul *Samuel Klein*, pitar jidovesc din *Temisoara*. Mare trebuie să fie decadența aristocrației ungurești, dacă pot să ajungă trebile pînă într'acolo, ca *Jidovii*, să le poată răpi casele pe prețuri bagatele.

Despre contele Aladár de Desseffy se povestește, că unchiul său, Episcopul (cel cu venite anuale de peste 200.000 fl.) l-ar fi ajutat mai de multe ori cu sume considerabile.

Contele Aladár le-a măcinat însă pe toate — cu pasiuni nobile, și a ajuns pînă într'acolo, ca să-i bată toba înaintea casei.

Ear ce privește pe d-l *Arpád de Zemplényi*, acela, după ce nu i-a succes să-și reguleze «valuta» prin o căsătorie bogată la *Ciacova*, din o casă românească, s'a făcut subjude regesc la *Carolești* *Carlisdorf-Carlisdorf*, între *Panciova* și *Virșet*) și a luat acolo de muiere pe fata unui tăietor de porci bogat, cu numele caracteristic «*Herz*» — nevoind însă socrul său să primească dela nobilul domn *Arpád de Zemplényi*, portofoliul de ministru, ori cel puțin demnitatea de «*Hofjude*», coconașul *Arpád* trebui să-și vîndă casa din *Temisoara* din piața mare. Și voi, Ungurii tot mai credeți că... Dar tac!

UN PROCES DE PRESA SLOVAC

Sîn 20 c. s'a desbătut înaintea juraților din *Budapesta*, cel mai nou proces de presă al Slovacilor pentru doi articlii apăruti la 15 și 16 Aprilie în «*Nar. Noviny*», sub titlul «*Maga-*

lomania». Răspunderea pentru articoli a primit-o colaboratorul foaiei d-l *Isidor Jiak*, iurist absolut și poet slovac, esre a mai fost pedepsit și anume: în 1895 — la 2 luni în 1896 la 2 luni și 4 luni, ear în altul curent la 8 luni.

A fost adus la pertractare din temnița de la Seghedin, unde își face a 5 lună a ultimei osinde. Ca apărător figura tinărul avocat dr. *Ioan Mudron*, din *Tirnova* (Nagy Szobot) fiul presidentului partidului național slovac, d-l *Pavel Mudron*. Tinărul avocat înțelege și românește, învățind dela foștii săi colegi Români la universitatea din Cluj, unde își făcu studiile.

Procurorul *Chudovszky*, care el însuși se declară înaintea juraților a fi Slovac, dar cu Slovacul nu vorbește slovacește decît dacă acesta nu știe ungurește», face un rechisitor pe care îl știe pe de rost din alte procese ale naționalităților; tot vechiul flașnet deșuchiat, sgîrțaitor și răenitor.

Apărătorul a rostit o vorbire țeapănă, a avut și un atac cu procurorul pentru care presidentul *Zsitvay* s'a simțit îndemnat a-l îndruma la ordine pe d-l *Mudron*.

Jurații au seos vinovat pe acusatul cu 8 voturi contra 4; ear tribunalul la osîndit la 3 luni temniță, 400 fl. amendă în bani și spesele procesului.

Intrunirea consistoriului metropolitan în Sibiiu

Îi-se scrie din Sibiiu: Sîmbătă, în 10 (22) Octombre Consistoriul metropolitan s'a întrunit aici pentru a lua dispozițiunile de lipsă, ca să se convoace congresul național bisericesc electoral. În înțelesul statului organic al bisericeii române gr. or. din Ungăria și Transilvania, congresul electoral, care va avea adică să aleagă pe noul arhiepiscop și metropolit, trebuie să se întrunească trei luni după moartea metropolitului. Consistoriul metropolitan are să concheme congresul electoral și să facă cunoscută Majestății Sale ziua conchemării. Congresul electoral se compune din 120 membri, și adică: din 90 membri, cari formează și alcătuesc de ordinar congresul național bisericesc, și din

30 membri noi aleși din archidieceasa pentru ca archi-dieceasa în congresul care va alege pe noul metropolit, să aibă atîtea membri, cîți au celelalte două diecese împreună. În congresul electoral, episcopii numai atunci au vot electoral, dacă sunt aleși camembri ai congresului. Consistorul metropolitan, lîngă stabilirea termenului Congresului electoral, mai trebuie să ia măsuri și pentru complectarea mandatelor devenite vacante în sînul membrilor congresului, precum și măsuri pentru alegerea celor 30 membri noi din archidieceasă. Consistorul metropolitan a fost presidat de Prea Sînția Sa episcopul *Ioan Meșeanu*.

Unhaltbarkeit

des

österreich-ungarischen Dualismus.

Von Einem Siebenbürger Rumänen.

Keine der vielen Katastrophen, welche über Östreich im Laufe der Zeiten hereinbrachen, hat für den Bestand und die Zukunft des Habsburger Reiches verhängnisvollere Konsequenzen erzeugt, als die es sind, welche der Dualismus nach und nach gezeitigt hat.

Da muss man dem Abgeordneten, der einmal im österreichischen Abgeordneten-hause äusserte, der Dualismus sei für das Reich das grösste Unglück gewesen, leider vollauf Recht geben.

Denn weder Sadowa, noch Solferino haben es vermocht, die innerpolitischen Zustände sowohl Cis- wie Transleithaniens so gründlich zu zerütten, das Ansehen und namentlich die Zukunft des Habsburger-Reiches derart zu kompromittiren, wie es der Dualismus, in all' seinen fatalen Folgen zu Wege brachte.

Das war aber auch nur möglich unter der österreichischen Ministerschaft eines Fremden, der für die spezifischen Ver-

hältnisse unserer Monarchie so gut wie gar keine Empfindung hatte, ja überhaupt nicht haben konnte, aus dem sehr einfachen Grunde, weil er die Nationen des Reiches und deren wahre Bestrebungen kannte.

So entschloss man sich denn im Jahre 1868 für die Wiederherstellung der magyarischen Verfassung auf dem gesammten Gebiete Ungarns und später auch auf dem Siebenbürgens.

Niemand schien sich sonderlich zu kümmern, ob denn ausser den fünf Millionen Magyaren noch irgend ein anderes Volk Ungarns die Reaktivirung des magyarischen Staates vom Jahre 1848 wünsche oder nicht.

Man ging über die Slaven, Rumänen und Deutschen Ungarns einfach zur Tagesordnung, indem man es gar nicht der Mühe werth fand, auch die Völker, sei es auch nur des Scheines halber, um ihren Willen zu befragen.

Man sah eben nur Magyaren, verhandelté nur mit ihnen und schloss auch nur mit ihnen allein, gegen den klar und bündig geäusserten aber überhörten Willen der überwiegenden Mehrheit der Landesbevölkerung Ungarns, den sogenannten österreichisch-ungarischen recte magyarischen staatsrechtlichen Ausgleich ab.

Dieser Umstand an und für sich, diese augenfällige Verachtung und Ignorirung der Willensäusserung der nichtmagyarischen Bevölkerung Ungarns musste jedem denkenden Politiker von allem Anfange an begreiflich machen, dass dieser Ausgleich, möglicherweise die Magyaren, aber niemals die Mehrheit der Bevölkerung befriedigen wird können.

Doch wer war denn im Jahre 1867 bemüssigt, irgend welche Rücksichten für Slovaken und «Wallachen», für Rusniaken und Kroaten, für Serben geltend zu lassen? Dass Slaven und Rumänen im Jahre 1848

ihr Blut für Kaiser und Reich im Kampfe gegen die magyarischen Rebellen-Schaaren opferten, fand man in so manchen Kreisen wohl schön und lobenswerth, doch zum Danke dafür, übergab man «die treuesten Völker des Kaiserhauses» der ungezügelten magyarischen Gewalt-Herrschaft, man überliess diese Völker ohne Erbarmen den aus der Revolutionszeit datierenden magyarischen Rachegehlüsten.

Da muss man dem Fürsten Schwarzenberg, von dem das geflügelte Wort stammen soll, «*Österreich wird noch die Welt durch seine Undankbarkeit in Staunen versetzen*», ein grosses Seher-Talent zuge stehen.

Indess, Graf Beust rieth ja die Einführung des Dualismus gerade als eine Art Polizeimaassregel gegen das gefahrdrohende Slaventhum und Rumänenthum.

Es soll bei der Einführung des Dualismus namentlich die Erwägung vorgeherrscht haben, dass der kurzvorher geplante Föderalismus dem Reiche ein vorwiegend slavisches Gepräge verleihen würde.

Um dieser angeblichen slavischen Präponderanz auszuweichen, entschloss man sich kurzweg für die Auftheilung des Reiches unter Deutsche und Magyaren, indem man sich die naive Illusion machte, dass die den zwei obgenannten Nationen übertragenen Völker-Polizei-Dienste das Reich am sichersten vor der slavischen Überfluthung werden bewahren können.

Dass es wirklich diese und ähnliche Erwägungen waren, welche auf die Wiener Kreise bestimmend wirkten, das hat ja die bisherige Praxis des Dualismus deutlich bewiesen.

Dieses Raisonnement wurde jedoch auch den Slaven und Rumänen geläufig.

Es musste also der Dualismus von allem Anfange an, auf alle Slaven und Rumänen

naturgemäss den Eindruck einer Art Gessler-Huthes machen.

Und in der That stehen diese Völker seit vollen 31 Jahren unter diesem peinlichen, nervenaufregenden Eindruck; seit 31 Jahren ist der Gedanke, der Dualismus sei nichts Andres, denn eine Polizeimaassregel gegen diese Völker, in das Fleisch und Blut der Slaven und Rumänen übergegangen und es giebt keine Rednerkünste, welche es vermöchten, diese Nationalitäten in diesen ihren Überzeugungen wankend zu machen.

Doch wollen wir vorläufig von all' diesen ethischen Momenten absehen und die Frage vom rein praktischen Standpunkte näher in's Auge fassen.

Man sträubte sich, das vordualistische Gross-Österreich auf Grund nationaler Abgrenzung, wie es im Anfange dieser Kämpfe die meisten Nationalitäten wünschten, zu foederalisieren, weil der Föderalismus angeblich eine Landespreisgebung, eine Schwächung des Reiches durch Zertrümmerung seiner Einheit gewesen, wäre und so entschloss man sich für die Einführung eines lockeren Staatenbundes, einer «Monarchie auf Kündigung», — wie sie der alte Plener einmal treffend charakterisierte.

Wie der Urgrund aller überspannten und confusen Forderungen, die in den mannigfaltigen rechtshistorischen Programmen der Nationalitäten Österreich-Ungarns sich kreuzen, namentlich in den völlig widernatürlichen Grundsätzen des Oktober-Diploms liegt, so ging auch der Dualismus aus diesem Diplom und aus dem darauffolgenden Februar-Patent hervor.

So kam denn der dualistische Staatenbund zu Stande.

Wie nun in Europa sich noch kein Staatenbund auf die Dauer haltbar erwies, so trug auch der Dualismus schon in seiner Anlage die Keime der Dissolution in sich.

Denn abgesehen von allen anderen Mo-

tiven ist, ja schon der Mangel einer kräftigen Central-Regierung, eines Reichsparlaments und einer Reichs-Gerichtsbarkeit hinreichend, um beide Reichshälften immer mehr und mehr von einander zu trennen und zu entfremden.

Und thatsächlich bestehen heute selbst bei den Deutschen Österreichs immer allgemeiner werdende Strömungen, welche die völlige Trennung von Ungarn fordern.

Überspannt wie die meisten Magyaren es nun einmal sind, waren sie mit diesem Ausgleich eigentlich nie zutrieden.

Freilich hat die heutige staatsrechtliche Stellung Ungarns es den Magyaren ermöglicht, unverkennbar grosse Fortschritte auf allen Gebieten der Cultur zu machen.

Wenn alle die neugegündeten Staatenwesen im Orient, als da sind Bulgarien, Serbien, Griechenland etc. einen vor einigen Jahrzehnten noch ungeahnten Aufschwung genommen haben, wie hätten die Magyaren, die doch seit 31 Jahren die verschiedenen Steuern und Abgaben von etwa 10 Millionen Nichtmagyaren fast ausschliesslich für spezifische magyarische Kulturzwecke verausgaben, zurückbleiben können?

Der seit 1848 erwachte Hass gegen das schwarz-gelbe Österreich besteht fort und wird mit allen Mitteln geschürt.

Der in stetigem Wachsen begriffene Kosuthismus; die endlosen Armee-Fragen, die Discussionen im ungarischen Parlament über das *und* zwischen kaiserlich-königlich; über das schwarz-gelbe Portepée der Gensdarmarie; die stetig sich wiederholende Attentate auf das Ofener Hentzi-Monument; die täglich vorkommende Besudelung der Reichs-Insignien; die nationalen Aspirationen des Grafen Apponyi, kurz alle die bis zum Überdruß bekannten «national-magyarischen Affairen» sind Alle Zeichen, dass die Magyaren den Dualismus nur als ein Provisorium, als Mittel

zum Zweck betrachteten und nur auf die Gelegenheit lauern, sich von Östreich loszureissen.

Mit dieser Losreissung drohen ja die magyarischen Zeitungen aller Schattirungen, voran die Regierungs-Organen, mit Innbegriff des deutsch geschriebenen «Pester Lloyd». Um sich von der Wahrheit dieser Behauptungen zu überzeugen, hat man bloß eine ethnographische Wahlkarte Ungarns zu betrachten und man wird sofort die beredete Thatsache konstatieren können, dass alle magyarischen Wahlkreise fast ausschliesslich Kossuthisten und «nationale Aspiranten» der Couleur Apponyi's ins Parlament schicken, dagegen die sogenannte ausgleichsfreundliche Regierungspartei in den Wahlkreisen der Nationalitäten nachgerade ernannt wird, denn von einer Wahl kann ja in diesen Kreisen schlechterdings nicht die Rede sein, und andererseits wird doch kein Kenner der Verhältnisse die rumänische und slavische Bevölkerung als regierungsfreundlich bezeichnen wollen.

Dass aber die magyarischen Regierungen mit den Kossuthisten Hand in Hand gehen, haben die Verhandlungen der kirchenpolitischen Vorlagen klar bewiesen.

So führt der heutige dualistische Staatenbund sowohl auf deutsch-österreichischer, wie auch auf magyarischer Seite schnurgerade zur Auflösung der Monarchie.

Wenn man nun die Gefahren kennt, die in der magyarischen Nationalitäten-Frage stecken; wenn man eine klare Vorstellung von der Lage im Süd-Osten Europa's hat, so kann man nicht umhin, in Anbetracht der magyarischen Aspirationen, an der politischen Zurechnungsfähigkeit der magyarischen Staatslenker ernste Zweifel zu hegen.

Denn eine Nation, die ihre durch den staatsrechtlichen Anschluss an Östreich gesicherte Stellung preiszugeben bereit ist,

um unter dem Phantom der vollen Unabhängigkeit dem sicheren Niedergange entgegenzusteuern, kann doch unmöglich als politisch reif bezeichnet werden.

Allerdings ist die Sicherheit des Magyarenthums heute in dem Verbande mit Östreich, infolge der allgemeinen Nationalitäten-Kämpfe hüben und drüben, auch nicht sonderlich verbürgt, doch daran sind die Magyaren grösstentheils selbst schuld und diese von Seiten der Nationalitäten und Russlands drohenden Gefahren würden offenbar für ein völlig unabhängiges Ungarn unverhältnissmässig imminenter und grösser werden.

Doch solchen Erwägungen sind die Magyaren unzugänglich.

Die Déaks, Andrássys, Szécsenyis sind aber längst ausgestorben. So führen eines theils die traditionellen magyarischen Kossuth-Ideen, andererseits die *Natur selbst des Staatenbundes* zur Dissolution. Der Satz von der Unhaltbarkeit der Staatenbünde wird heute hier gerade so gut, wie überall neuerdings vollauf bestätigt.

Die Staatsmänner, die aus den losen Staatenbünden Nord-Amerika's, der Schweiz und Deutschlands einheitliche Bundesstaaten schuffen, die kannten eben die zersetzenden Momente jener Staatenbünde.

Hat man eine klare Vorstellung von dem wesentlichen Unterschied eines Staatenbundes von einem Bundes-Staat, so muss einem die Aufrichtung des Dualismus geradezu als paradox erscheinen.

Indess, nicht ohne Grund hat man ja Östreich das Reich der Unwahrscheinlichkeiten genannt.

Wenn man nun noch bedenkt, wie intensiv die Abneigung, wie allgemein die Unzutriedenheit der magyarischen Nationalitäten mit dem Dualismus geworden sind, so kann man sich leicht eine Vorstellung von der Hinfälligkeit und völligen Aus-

sichtslosigkeit dieser staatsrechtlichen Verbindung machen.

Die nationale Rechtslosigkeit der ungarischen Nationalitäten birgt jedoch in sich Gefahren, die nicht blos für den Magyarrismus, sondern für den ganzen Bestand des Habsburger-Reiches verhängnissvoll werden können.

Solange der Dualismus besteht, kann aber an die Hinwegschaftung dieser Gefahren gar nicht gedacht werden.

Denn ebensowenig wie in Östreich kann in Ungarn die Nationalitätenfrage durch irgendwelche Palliativmaassregeln gelöst werden.

Oder glaubt man, es sei noch Zeit, dass Ungarn, welches heute in der Nationalitätenfrage noch tief im Bach'schen System steckt, erst jetzt anfangen soll' all' die widerlichen Phasen durchzumachen, die Östreich bis heute durchgemacht hat? Jetzt soll man denn erst anfangen, alle die in Östreich misslungenen Experimente in Ungarn zu wiederholen?

Das wäre doch der wahre Unsinn.

Zu einer ernsten staatsrechtlichen Auffassung dieser Frage jedoch, also sagen wir es gleich heraus: zur Einführung des Föderalismus auf Grund der nationalen Abgrenzung, vermochten sich die Magyaren ebenso wenig, wie die Deutsch Liberalen in Östreich, aufzuraffen, und es sind gar keine Anzeichen dafür, dass sie diese Nationalitäten je anders, denn als Material für die Erzeugung der grossen magyarischen Nation auffassen könnten.

Solange der Dualismus besteht, kann folglich auch die rumänische Frage nicht gelöst werden, dadurch wird auch das ganze Königreich Rumänien dem Habsburger-Reiche und dem Dreibunde, wenn auch nicht offiziell, so doch factisch entfremdet.

Somit müssen die Magyaren, nachdem sie 31 Jahre hindurch ganz allein die

Macht besaßen, als zur Lösung dieser wichtigsten aller innerpolitischen Fragen Ungarns, als absolut unfähig erklärt werden.

Das Mehr an Recht, welches ihnen der Dualismus zugestand, musste es zu ihrer Pflicht machen, die Lebensfrage Ungarns dauernd zu lösen. Von dieser Pflicht wollen sie seit 31 Jahren nichts wissen. Da gilt der Ausspruch Bluntschli's vollinhaltlich. «Wer mehr Recht hat, der hat auch mehr Pflicht. Wer höheres Recht hat, der hat auch höhere Pflicht. Wer seine Pflicht dauernd versäumt, dem wird mit Grund auch das betreffende Recht entzogen.»

In dieser Beziehung nun hat der Dualismus auf seiner magyarischer Seite ein einziges Resultat geliefert. Er hat den Hass und die Erbitterung der nichtmagyarischen Nationalitäten gegen das Magyarenthum bis zum Paroxysmus erhöht.

Wenn sich heute die Deutschen Oestreichs über die Forderungen der Czechen nach Wiederherstellung des historischen Wenzelreiches wundern, wenn die Deutsch-Böhmen im Jahre 1870 nahe daran waren, unter die Hegemonie, unter das scandinavische Joch der Czechen zu gerathen, um dann, wie die Nationalitäten Ungarns heute, unter systematischen staatlichen Czechisierungs-Maassregeln zu zappeln und wenn sie schliesslich dieser Gefahr durchaus noch nicht entronnen sind, so kann man ihnen mit dem bekannten Advokaten-Typus Mollière's entgegenrufen:

Tu l'as voulu, Georges Dandin.

Denn niemals haben die Deutsch-Liberalen Oestreichs den ungarischen Ausgleich ernstlich angetochten. Im Gegentheile, sie sind noch heute die überzeugungstreuesten Anhänger und Rechtsanwälte des Dualismus.

Anerkennen sie aber das magyarische historische Recht, so dürfen sie in Böhmen keine Abgrenzung fordern, denn die Phrase von der «*Untheilbarkeit*» Böhmens

ist ebenso «historisch», wie die von derselben «*Untheilbarkeit*» Ungarns.

So müssen sie naturgemäss auch das ihnen verhasste böhmische Staatsrecht anerkennen und da helfen alle spitzfindigen, haardünnen Distinctionen, die man zwischen dem ungarischen und dem böhmischen Staatsrecht zu machen beliebt, einfach gar nichts. Das sind Sophismen, mit welchen man den Czechen, so lange der Dualismus den hohen Werth «vergilbter Pergamente» verbürgt, das Pochen auf ihr historisches Staatsrecht niemals wird wégdisputieren können.

Wie die Magyaren die Polen copiirten, wie die Tschechen es den Magyaren nachmachten, so holten sich auch die Kroaten zwischen den Folianten und Quartanten irgend einer Antiquitäten-Kammer ein ihren Bedürfnissen entsprechendes historisches Recht heraus.

Hat man das Recht des heiligen Stefan wiederhergestellt, warum soll man das nicht minder ruhmbedeckte Reich Zvonimirs im illyrischen Dreiecke wiederherstellen?

So reizt der Dualismus alle Nationalitäten zu extremen Forderungen; so hindert er jede ernste Lösung der Nationalitätenfrage sowohl in Östreich, wie auch in Ungarn.

Denn so selbstbewusst wie die Magyaren, sind die übrigen Nationalitäten auch und da wollen sie eben nicht einsehen, warum gerade nur die Magyaren die privilegierte staatsrechtliche Stellung haben, die ihnen der Dualismus sichert.

Dabei erhebt der Dualismus politische Barrieren zwischen den in demselben Habsburger-Reiche wohnenden Kroaten, zwischen den östreichischen und ungarischen Rumänen, Serben, Ruthenen, Deutschen etc.

Die Macht des Nationalgefühls treibt nun die verschiedenen Völker der Monarchie, innerhalb des Habsburger-Reiches, einheitliche Individualitäten zu bilden.

Und da wird man unwillkürlich an die Kurzsichtigkeit und Unfähigkeit so mancher deutschen Politiker erinnert, wenn man bedenkt, welch grossen Lärm sie für

das bischen Cilli, gelegentlich der Einführung slovenischer paral. Classen am dortigen Gymnasium schlugen, und wie gleichgiltig sie seit jeher waren und es jetzt noch sind, gegenüber der Magyarisirung mehrerer Hundert Tausende kerndeutscher Bevölkerung an der Westgrenze Ungarns.

Da steitt man sich auf alle möglichen winzigen deutschen Enklaven in Böhmen, Krain, in der Bucovina etc überliess aber ohne Widerspruch und vergass vollkommen selbst das an das östreichische Deutschthum leicht anzugliedernde compacte Massen bildende Deutschlumin Oedenburg, Wieselburg, etc., um den mit den Deutsch-Liberalen seit jeher raternisierende nMagyaren janicht ungelegen zu werden.

Wenn es aber schon den Deutschen-Liberalen gleichgiltig ist, wie das Deutschthum in einem und demselben Reiche politisch zerissen wird, so denken die anderen Nationalitäten ganz anderes über deren politische Auftheilung in den beiden Reichs-Hälften,

Noch mehr aber wird man diese Behauptung verstehen, wenn man an die staatsrechtlichen Monstrositäten denkt, die die verschiedenen Königreiche, Länder und Staaten des Habsburger Reiches verbinden. Wie viele Staatsrechtler haben sich da vergebens die Köpfe zerbrochen, und werthvolles Papier verschrieben, um diese staatsrechtlichen Bande charakterisieren zu können!

Man denke nur: Östreich bildet mit Ungarn, vom staatsrechtlichen Standpunkte, einen Staatenbund u. zw. eine Art Real-Union; Ungarn mit Kroatien eine Abart von Bundes-Staat; Ungarn an sich einen centralisierten «National-Staat»; die im Reichsrathe vertretene Königreiche und Länder einen decentralisierten Einheits-Staat und dazu kommen noch Bosnien und Herzegowina als — Reichslande.

Um dieses Gebilde zusammen zu halten, dazu brauchen wir nicht weniger als 3 ganz verschiedenartig eingerichtete «Cen-

tral»-Parlamente, von welchen jedes zwei Vertretungskörper besitzt; 3 Regierungen; dann 17 Landtaga, Delegation, Alles Einrichtungen mit den verschiedenartigsten Autonomie-Sphären.

Und da giebt es noch Leute, die da glauben, ein solches mittelalterlich-staatsrechtliches Flickwerk liesse sich in der heutigen Zeit als ein Definitivum betrachten. Und mit einem solchen Definitivum sollen sich die aufstrebenden Nationalitäten zufrieden geben?

Jeder unbefangene Mensch, der ein warmes Herz für die Machtstellung und Zukunft des Habsburger Reiches besitzt, wird zugeben müssen, dass diese durch und durch morschen Zustände einfach unhaltbar sind.

Da thut man mitunter erstaunt, dass die verschiedenen National-Parteien keinen sonderlichen Respekt vor all diesen Einrichtungen haben.

Da trifft das Wort *Lugi Palma* zu: «*Perchè i trattati siano rispettati, devono essere rispettabili*».

Der Dualismus aber und seine mannigfachen Consequenzen verschergen dem Reiche auch jedwede Sympathien ausserhalb seiner Grenzen.

Kein vernünftiger Mensch, der den feinen Sinn der südlichen Orient-Nationen kennt, kann da annehmen, dass bei diesem nationalen und staatsrechtlichen Wirwar, der unser Reich in einer Sachgasse gefangen hält, die Orient-Staaten irgendwelche Sympathien für unsere «historischen» ganz an das Mittelalter erinnernden Ideen und Zustände verspüren könnten.

Thatsächlich sind wir zum Gespött und infolge der endlosen Nationalitäten-Misere ein Gegenstand der Antipathie in allen Orientstaaten geworden.

Die Deutschen werden dort nicht geliebt, aber — geachtet, sagte Moltke.

Nun, wir werden dort weder geliebt

noch geachtet — wir werden einfach ausgelacht.

Keine Macht der Welt wird je vermögen, die Nationalitäten Österreichs und Ungarns von staatsrechtlichen Forderungen, wie sie die Magyaren verwirklicht erhielten, abzulenken, so lange eben die privilegierte Stellung des Magyarenthums aufrechterhalten wird.

Folglich, solange der Dualismus besteht, kann weder in Ungarn, noch aber in Österreich die Nationalitätenfrage auch nur annähernd gelöst werden.

Denn kein denkender Mensch wird sich der Täuschung hingeben können, dass dieses Reich sich konsolidieren könnte, so lange seine zum vollen National-Bewusstsein erwachten Nationen in herrschende und beherrschte getheilt sind.

Solange der Dualismus besteht — steht auch das ganze Reich gleichsam auf einem von den nationalen Leidenschaften der zurückgesetzten Nationalitäten stetig genährten Vulcan, dessen Ausbruch zu einer Zeit, wo die Monarchie in einem Krieg verwickelt wäre, unberechenbare Consequenzen nach sich ziehen würde.

In einem Zeitalter, wo das Nationalitäten-Princip seine grössten Triumphe feiert, wo ein italienischer, griechischer, rumänischer, serbischer, bulgarischer Staat wie aus der Asche emporgeschossen sind, in einem Zeitalter wo sich die kleinsten, vom Mittelalter total verschollenen Nationen recken und strecken, um nationale Autonomie zu erlangen, in einem solchen Zeitalter kann der Dualismus in einem Nationalitäten Staate, wie Österreich-Ungarn, unmöglich eine weiter haltbare Staatsform sein, denn für dessen Bestand und Existenzberechtigung ist heute auch nicht eine Bedingung mehr gegeben.

Die Strömungen der Völker Oestreich-Ungarns gegen den Dualismus sind heute derart, dass keine Macht sich ihnen auf die Dauer entgegenstemmen kann.